

կրօնեան» և «չունենալով ժամանակագրական հաստատուն հիմունք իրար խառնած է. ինչպէս միւս ամենազգի պատմիչներն, Քսերքուէն-Արշեղի պատարարը լիւղացոց թագաւոր Ալիսաէսի դէմ (585ին Ն. Ք. ?), ինքուս-Տիգրան չայկաճիի պատերազմին հետ ընդդէմ լիւղացոց Կրետոսին (584ին Ն. Ք. ?)» (էջ 71):

Այս կերպով Պ. Սաֆրաստեան կ'ուզէ ապացուցանել թէ Մարք՝ կամ աւելի հիշելը՝ Մաննա-ցիք նուաճած էին իսլաւիան երբ չափուեցան լիւղացոցը հետ, այլ թէ՛ 585ին և թէ՛ 588ին գործակիցներ էին կամ զինակիցները։ Այս տեսութիւնը կը հիմնաւորէ սաղէս։

1. Թ. Արծրունիի Արշէզը և Խորենացիի Արտաշէսը կը նշուեցնէ իսլաւիան Ռուս առնունին հետ և Արշէզ անունին պահպանումը կ'ենթադրէ իսլաւիական պատմութեան իշխանակը, վասնզի ըստ Սաֆրաստեանի «ընչ իսկական կարող է լինել որ անուն տա ծայնաւոր վերադրով վերջնացուի» (Ռուսաշէ) անձնանունն։

Իր տեսութեամբ՝ «եթէ լրենք ա վերադիրը, կ'ունենանք $R^2 \leq R$ ուշէզ = Ռուս կամ Ռուսաշէ» (էջ 71):

Միւս կողմէ Արտաշէսն ալ կը համաձայնեցնէ «ա կերպով թէ զգործելով Արտաշէս անձնանունին մէջ եթէ լրենք ներկորդ վանկը՝ ա, զարժեալ կ'ունենանք Արշէս» (էջ 71):

Այսպէս կ'ուզէ եղբարեացել թէ «Արծրունիի վերլուծելով էջին մէջ նշանակումը Արշէզը էապէս կը համապատասխանէ իսլաւի վերջին թագաւոր Ռուս Պ. ի, որ ըստ Թեմիլիւն եւ Լէյման Լաուպօի մասնակցոց Ալիսի ամբիւրն «Մարազը եւ Լիւղացոց միջեւ մղուած պատերազմին, որ սակայն իսկապէս տեղի չունեցաւ Թաղէսի նախապետած արեգակի խաւարման պատճառաւ» (էջ 72):

2. Ընդունելով «Հերոդոտոսի եւ իր յաջորդների ստեղծած խառնաշփոթութիւնը նրկու էապէս ստորեք թագաւորան միաւորների՝ Մաննայի եւ Մարկան ցեղերի միջեւ» իբր «օր հռուս Կրետուրունիւն կը թելադրէ Պ. Սաֆրաստեանը ենթադրելու թէ Հերոդոտոսի «Բոսորէսը. Մարցո թագաւորը, որ «Մարական բանակը առաջնորդեց դէպի Ալիս» պատերազմելու Կրետոսի դէմ, ոչ թէ «Մար Բոսորէսն» էր. այլ բուն իսկ Մաննայի թագաւորինն մէկը» (էջ 82):

Այս պարագային որոշ է թէ Ռւբրատուի Ռուս Պ. և Մաննայի Բոսորէսն թագաւորները, բնական և վաղեմի զինակից երկու ցեղերի հետ թագաւորները, կը դառնան լիւղիս արշաւողները և Մարական կայսրութիւնը ինչեւի՞ն առաջապէս մը կը դառնայ, ինչպէս կ'ուզէ ապացուցանել Պ. Սաֆրաստեան։ Սակայն այս գեղեցիկ կառուցուածքը զբախտաբար ըստ Ջորջուր չէ։

Ա. ԱՂՊՈՅԱՃԵԱՆ

(Շարունակել)

«ԺՈՂՈՎԵՑԻՔ ԶՆԸՆԱՐԵԱԼ ԲԵԿՈՐՍՆ ԶԻ ՄԻ ԻՆՉ ԿՈՐԻՏԷ»

Իր պարագանութեանց կատարումին դիտակցութեամբը գտնուեալ հոգեւոր, Տ. Առաքիճ վրդ. Թիֆլիսիէն ընդարձակ նամակ մը գրած է Ս. Պատրիարք Հօր՝ 1938 Յետ. 1 Թուականաւ։ Կը գնե՞ք հոս հատուած մը այդ գրութենէն։

Աւելի քան երկու ամիսներ, Խորքինէն հեռու եմ, դարձեալ կը քափառիմ ծով ու ցամաք կտրելով, փոքրիկներու, այրող օսմերու եւ սաստիկունքի կիրմաներու ընդմէջէն. կը հուսամ որ Առաքիճ այր կը պահէ զիս ամեն փորձանքներէն ու կը յայտէ ինծի ամենայն ուրեմ. ամեն տեղ կը պատարագեմ եւ կը փարցեմ, կը մկրեմ եւ կը պակսեմ, ի միմիքարարիւն փոխ. հօգի Լուսաւորի։ Տարբն, Յիմասու եւ Շանկիայ եւ այժմ Թեմին եկած եմ պսակելու համար Թեոփիլարիցն, որուն խօսեցեալը Պոքիսէն եկաւ ամառ մը առաջ, եւ ինծի կը տպաւնէ մինչեւ այժմ։ Մէկ ու կէս ամիս Շանկիայ մնացի, ինչպէս նախորդ նմանակաւ հաղորդած էի Ձեր Սրբաճառեան, Շանկիայի փոքրիկ Հայ գաղութը մը կը պատկերացուցաւ եւ ունի այժմ իր պատասխանաւ Վարչական Մարմինը, Հայոց Բարեգործական Միութիւնն անուճով, որուն անդամներն են։ Տիար Հայկ Առասուրեան՝ նախագահ, ինքն եղիպսացի է եւ ծանօթ Ձեր Սրբաճառեանը, փասաբան Առասուրեանի որդի։ Շանկիայի, քէ՛ ազգային եւ քէ օտար բոլորակներու մէջ մեծ տնայն էին։ Թառսեան Միհրան փոխ նախագահ, Կ. Պոլսեցի. Չախաբան Պետրոս, անդամ, Կարմեցի։ Համամեան երաւարդ գանձապահ, եղիպսացի։ Եկիման Կասաքցի Վարչանախ, անդամ. Միհայլ Մ. Միլիւնաբաբեան Թիֆլիսցի, Բաբաբաբ։ Վարդան Չախաբան, անդամ։

Վերոյիշեալ Վարչապետը արդէն Շանկիայի մէջ տուն մը վարձած է ամիսը 200 չինական շաղարով որ կը ծառայէ իբր ակումբ միութեան. մէկ մասն ալ վերածեցինք արօքաբան, ուր վերջին ամսուան ընթացքին ցացի բազում կատարելու եւ ամեն Շաբաթ երեկոյ եւ կիրակի առաւօտները ժամեղութիւն ու պատարագ կը կատարէ, ինչ որ հոգեւոր մեծ խանդավառութիւն ու կեանք տեսցնէ, նայն իսկ չէին բողբոյս ու վերադառնաւ Խորքին։ Պատեցան յաւաքիչիկային սեպակաճ եկեղեցի մը ու նմանաբար մասին աշխատեմք բախի։ Ներգալի կը դրվի Շանկիայի արօքաբան բազմա՛ն առքին Բաբաբան խմբակներ մը սեղոյան Հայ գաղութին, ձախ կողմն հասցող Տիար Հայկ Առասուրեանն է, իսկ այնքա՛ Մ. Թառսեան, միւսներն ալ Վարչաբան մնացեալ անդամներն են, բայց առաջին կարգի վրայ եղողները. պակեղը Բաբաբան է արօքաբան առնել։

Շանկիայ այցելութիւնն տալի Ռուսաց եպիսկոպոս Գեո. Իսիմայիլն եւ շնորհակալութիւն յայնմեջի Վեմա-փառ Հայրապետին մահաւան առքին իրենց կատարած հոգեհանգիստին համար, նմանապէս Ձեր Սրբաճառեանն աղոյցները հաղորդեցի այս առքին իրենց ցուցուցած բարեացակար վերաբերմունքին համար. մեծապէս զօն մնաց ու փոխադարձ զգացմունքով ինդրեց որ թաղ-մանաբար ներկայացնեմ իրենց եղբայրական աղոյցները ու ինքն անձամբ եկաւ փոխադարձ այցելութեան։ Իսկ

Շանկիայի Հայկական Վարչութեան ժողովին ներկայ եղայ, Ջեր Մրբազմութեան Հայրական օրհնութիւններ հաղորդեցի ու պահպանելով օրհնեցի բոլոր ժողովականները, որոնք շատ զգածած սրտով խնայեց որդական յարգանքն ու աջանամբայր խնդրեցին որ մասնացանձմ Ջերը բարձր Մրբազմութեան:

Այժմ Ծննդեան օրերը մտալաւ ըլլալուն, կը փութաւ վերադառնալ ծառքին, անկէ ետք կրկին պիտի երթաւ Ռուսական օմանմանգալիս, պատկառութիւն մը կատարելու ու այսպէս պիտի երթիւ ընդ միջո, զգաս ու

անցուցած վերջին արկածին հետեւանքն է որ կը տաւապեցնէ ձեզ. ամեն պարագային առանց կ'աղօթեմ Մրբազմութեանդ կատարելալ առաջընթեան համար ընդ միջո:

✱ Նոյն հոգւով է որ Տ. Տիրան լրդ. խանդավառօրէն կը գործէ Բարիզի հովուական շրջանին մէջ, օրէ օր աւելի կենդանի բարձրութեան մը մէջ պահելով Աստուծոյ խօսքին բնմը, եռանդուն գործունէութեամբ մեծ աստանին և արուարձաններուն մէջ ոգևորելով տեղւոյն մերազնեցի կրօններուն:

ՇԱՆԿԱԿԱՆ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹՅՈՒՆ, 1938.

արքուն պանելու Հայ ժողովարդը, որպէսզի օտարութեան քանձ մտախախտը զիրենք չպատէ ընդ երկար, ինչքան որ բոլորաբն իմ սկար ուժերու: Իսկ երբ յաջողցնեմ մօտաւոր ապագային Շանկիայի եկեղեցիին շինութիւնը, այն ասեմ երկրորդ եկեղեցականի մը ներկայութիւնը անհրաժեշտ կը դառնայ այս կողմերը եւ գործն կը թելեցնայ մտամար: Իսկ խորքին եկեղեցւոյն մեղեքնական ապանդութեան համար նախադրուած կարուածը արդէն գնուած է եւ 11.000 եւն ալ վաճառած, մնացած ծօր հազարն (7000) ալ հնգհնետ 'պիտի վճարեմ: Երկ, Պալտոյ 'ժամանակ' լրագրին մէջ կարողացի Ջեր Մրբազմութեան եղիպետ մեկնելը, Հայր Պատկը եւ Հայր Շնորհիք հետեւեցի օմերը. երբ իմացայ որ բժշկուելու համար կ'ընէ այս ուղեւորութիւնը միմանանդ Պաղեստինի այս խառնակ, անապանդ, վառցմեքով լեցուն ժամանակի մը մէջ, հիւանդութեան այդ ասփնձն հարկարիլ լինելը ինձի մասնագութիւն պատեաւեց քի մը: Մրբազմ Հայր, արդեօք դեռ այդ Ջեր Մրբազմութեան

նախան կեանքը, և յաճախ բանախօսելով լսարանական և ընկերական հաւաքումներու մէջ, իր ջանքերուն նորագոյն արդիւնքը եղաւ հրատարակութիւնը 'Մեր Յունք' անունով ամսօրեայ փոքրիկ հանդէսի մը, որուն առաջին երեք թիւերուն հոգեւոր պարունակութիւնը լատարեց երաշխիքն է կատարուած աշխատանքին լրջութեանը: — Տ. Տիրան լրդ. Ս. Ծննդեան տօնը Բարիզի մէջ պաշտելէ վերջ՝ հոգեւոր այցելութեամբ պիտի անցնէր Պելեգրա, Թէ և Անթիլիասի շրջանաւարտներէն Տ. Ջարեն լրդ., որ իբրեւ համալսարանական ուսանող Պրիւքսէլ կը գտնուէ, կը հոգայ տեղւոյն աղգայնեց եկեղեցական կարիքները, բայց որովհետեւ Պելեգրա կայապետական տնօրինութեամբ Բարիզի շրջանին է կապուած, Հ. Տիրանի պարտականութիւնն էր՝ յանուն Տ. Վառմալապուր Սրբազանի՝ կատարել այդ այցելութիւնը:

✱ Հարաւային Փրօսանայի Հայ թեմին առաջ-
նորդական լիովանորդը՝ Տ. Զօգն վրդ., իր վեր-
ջին տարւածութիւնէն կատարելապէս ապաքինած,
կը շարունակէ իր պաշտօնը, Մարտէլի մէջ մառ-
նաւորաբար անխափան կատարելով իր հովուա-
կան, քարոզչական և վարչական պատրաստու-
թիւնները: Անցեալ Հոկտեմբերին հոգեւոր պար-
տականութեամբ դարձեալ այցելած է Միլան: Օգ-
տոնելով առիթէն՝ անցած է Վենետիկ և վայն-
լած՝ Ս. Հաղարու Մխիթարեանց սիրալիք ընդու-
նելու թիւինը. Նոյեմբերի վերջերք այցելած է Տրա-
կէնիա, Մարտէլիէն Նիս ճանապարհին վրայ, ուր
կան շուրջ 150 դործաւոր հայեր. Դեկտեմբերին
սկիզբը ևս այցելած է Թուրին. Դեկտեմբերի վեր-
ջերք Նորին ցացած է Միլան, պատարագած և
քարոզած է Անկլիքան եկեղեցիին մէջ: Ի Միլան
վերջին այցելութեան մը միջոցին, Դեկտ. 23ին,
յայտորդ քն իսկ շտապած է Թրիեստ, ուր յան-
կարծաժան եղած էր ազգային բարեբար Պ. Մու-
րատեան, և ուղարացեալին յուզարկաւորութիւնը
կատարած:

✱ Ամերիկայի Բրոյխտէնէն, ուր անցեալ
տարւայ Օգոստոսէն ի վեր Հոգեւոր Հովիւ է Տ.
Սիրն վրդ., Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը նա-
մակ մը ուղղած է Ս. Պատրիարք Հօր, սրտազին
գոհունակութիւն վայելեցնելով վարդապետին գոր-
ծունէութեան մասին, և դրուատիքը ընելով ա-
նոր հոգեւորականի բարեմասնութեանց: Օրհնու-
թեան և սիրոյ գիրով մը պատասխանուեցաւ Ի-
րենց:

✱ Տ. Հայկազուն վրդ.՝ Յովպէի է Տ. Յուսիկ
վրդ.՝ Հայֆայի տնօնէները, առաջինը շուրջ եր-
կու տարիներէ և երկրորդը վեց ամիսներէ ի վեր
եռանդուն Նուիրումով կը պաշտօնավարեն, ի-
րենց լըշաններու ժողովուրդին սիրոյն և զեա-
հատութեան միշտ աւարակայ, Ս. Աթոռայ կողմէ
իրենց տրուած հրահանգներուն համեմատ: Եր-
կուն ալ, բացի իրենց վարչական և քարոզչա-
կան պարտականութիւններէն, կը զբաղուեն
Նաեւ իրենց տեղեւոր ազգային վարժարաններուն
մէջ:

✱ Միւսները, Տ. Նորայր վրդ.՝ Անթիլիոսի
Դպրեվանդ Տեսուչը, Տ. Գեղամ վրդ.՝ Գալի-
ֆորիոյ Լուսնակոսի Հոգեւոր Հովիւը, Տ. Գա-
րուր վրդ.՝ Կիպրոսի փոխ-Առաջնորդը և Մելգոնե-
ան Կրթարանի հոգեւոր պաշտօնեան և ուսու-
ցիչը, կը պաշտօնավարեն լուիկ և գոհացուցիչ
արդիւնատուութեամբ:

✱ Բազմաթիւ տեղերէ կը շարունակուին Հո-
գեւոր Հովիւի եւ պաշտօնեայի խնդրանքներ:
Մասնաւորաբար Հարաւային Ամերիկայի հայրա-
պետական պատուիրակը Տ. Գարեգին Արքեպ-
իսապետեան կը փափաքի որ երկու վարդա-
պետներ զրկուին, մին Պրազիլիոյ և միւսը Ար-
ժանթիի համար, իսկ առաջնորդներուն կարելի
պիտի ըլլայ Աստուծով գոհացում տալ սակայն
ա՛յն ատեն միայն երբ նոր ձեռնարկութիւններով
հնար լինի լեցնել մեկնողներու թողած բաց տե-
ղերը:

ԶԱՅՆ ՄԸ Ս. ԷԶՄԻԱՇՆԷՆ

Այս վերնագրին տակ պիտի շօնինք Մայր
Աթոռայ Ս. Տեղակալէն վերջին անգամ բոլոր թե-
մերը զրկուած ըլլաբերական հարցացանկին մա-
սին, զոր մեկը եւս ստացանք, եւ որուն ըստ
պատշաճին պատասխանէք Ս. Պատրիարք Հայրը:
Կ'ուզենք ուրիշ տեղեկութիւն որ տալ:

Ն. Ամենապատուութեան եղիպտոս բացակա-
յած միջոցին, Երուսաղէմէն բարեպաշտ տիկին
մը համեստ գումար մը յանձնած էր Լուսարարա-
պետ Տ. Մեսրոպ Արքեպիսկոպոսին, որպէսզի իշ-
միածին դրիճ գայն՝ խնդրելով որ յատուկ Հոգե-
հանգստեան պաշտօն կատարուի հոգեւոյն Տ. Թո-
րէն Ս. Հայրապետին համար: Սրբազանը կատա-
րած էր իրեն եղած յանձնարարութիւնը. վերջերս
Տեղակալ Սրբազանէն ստացուեցաւ պատասխան
մը, որ կը յայտնէ թէ ստացած է զրկուածը, և
Մայր Տաճարին մէջ հանդիսաւոր Հոգեհանգիստ
կատարուած, եղած խնդանքին համեմատ: Նոյն
նամակին մէջ Տեղակալը հարցուցած ըլլալով ի՞նչ
արդեօք Թորգոմ Պատրիարք ի՞նչ ստացած իրեն
ուղղուած 27 Սեպտ. թուակիրը, հեռագրաւ իւ-
կոյն պատասխանուեցաւ թէ այդպիսի նամակ չէ
ստացած Ս. Էլմիածինէն, և խնդրուեցաւ պատ-
ճէնը փութացնել:

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ԱՄՍՕՐԵԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

✱ 1 Յունուար Կիր. — Յանուն Ս. Աթոռայ,
վաճ. Բարձր Գովիւնէրին, կառավարական բար-
ձրագոյն պաշտօնակալաց, Հիւպատոսական Մար-
մինին և բոլոր Էւրոպական հաստատութեանց որ
առաջ Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ դրուած կերպով
ուղղուած էր շնորհաւորութիւն՝ Նոր Տօմարի Տա-
րեմուտին առթիւ:

✱ 4 Յուն. Դշ. — Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր
հանդիսապետութեամբ՝ Ըրալափառ և Նախատա-
նակ կատարուեցաւ Ս. Յակոբայ Մայր Տաճարին
մէջ՝ յաշարժ օրուան Դաւթի Մարգարէի և Յա-
կոբոս Տաճանեղբոր տօնին առթիւ:

5 Յուն. Եշ. — Տօն առաքելական Ս. Աթո-
ռայ: Պատարագեց Տ. Մեսրոպ Արքեպ. և քա-
րոզեց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը Աթոռայ,
Աստուած, յաւիտեան յաւիտենից, գաւազան
ուղղութեան՝ դաւազան արքայութեան քօ բը-
նաբանին վրայ, բացատրեց թէ քրիստէ իշխանու-
թիւն ա՛յնքան աւելի նշմարիտ է որքան աւելի կը
հիմնուի աստուածային արդարութեան ուղղութե-
ններէ վրայ:

Ըստ սովորութեան՝ Փառք էր բարձունքէն
առաջ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը՝ Եպիսկոպո-
սական զգեստաւորմամբ՝ անցաւ Ս. Յակոբոս